

MIKHAIL ZOŠTŠENKO

MAGA KIIREMINI

Valik huumorit ja satiiri

1921–1956

Koostanud ja tõlkinud Lembit Remmelgas

Tõlgitud teostest:

Мих. Зощенко

Избранные произведения 1923–1945

Государственное издательство художественной литературы

Ленинград, 1946

Мих. Зощенко

Рассказы и повести 1923–1956

«Советский писатель»

Ленинград, 1960

Мих. Зощенко

Избранные произведения в 2-х томах

Художественная литература

Ленинград, 1968

Мих. Зощенко

Избранное в 2-х томах

«Народная асвета»

Минск, 1983

Мастера современной литературы

Михаил Зощенко

«Academia»

Ленинград, 1928

Esmatrükk eesti keeles: Eesti Raamat, 1988

Toimetanud Hele Pärn

Sarja kujundanud Jüri Jegorov

Disainer Villu Koskaru

© Mihhail Zoštšenko

Tõlge eesti keelde © Lembit Rimmelgas ja kirjastus Tänapäev, 1988, 2021

ISBN 978-9949-85-977-1

www.tnp.ee

Trükitud OÜ Greif trükikojas

SISUKORD

Nazar Iljitš härra Sinebrjuhovi jutustused	9
Eessõna	11
Lugu kõrgemast seltskonnast	14
Viktoria Kazimirovna	28
Needus	40
Närune kolgas	51
Närvilised inimesed	59
Närvilised inimesed	61
Revolutsiooni ohver	65
Lugu papist	69
Kaloss	77
Ahvatis	81
Äpardus	84
Rikka mehe elu	89
Agitaator	93
Teeklaas	96
Koera nina	99
Looduse vembud	102

Ei ole vaja sugulasi	105
Armastus	109
Kosilane	113
Õnn	118
Patsient	122
Juhtum provintsis	126
Näitleja	132
Korteri kriis	136
Administratiivne entusiasm	140
Ära tüssa	143
Limonaad	146
Ämblikuvõrk	148
Teaduslik nähtus	153
Neli päeva	155
Bürokraatia	158
Pealinna tegelinski	161
Õnnelik lapsepõli	165
Isemajandamine	168
Jäid omadega vahele	172
Isa	175
Reisija	178
Naisemees	182
Tööinimese üliskond	185
Vaesus	188
Westinghouse'i pidur	191
Kinodraama	194
Tõhus abinõu	197
Meedik	200
Kole kurb lugu	204
Kokkuhoiurežiim	207
Tasku-uur	209

Naisterahva lein	212
Väga tore puhkus	214
Uppund maja	217
Televon	219
Kultuuri võlud	222
Omad inimesed	226
Külalised	228
Nepi grimassid	231
Korter	234
Sotsiaalne kahju	236
Operatsioon	239
Puškin	242
Juhtum meditsiini vallas	245
Lustakas lugu	248
Kained mõtted	251
Pookstav	253
Poolsaapad	256
Suvine hingetõmme	259
Tulekahju	262
Haiged	265
Võib taluda	268
Aurulaev	270
Kiri	273
Sünnipäevalaps	278
Väikekoduandlikkus	282
Õhusõit	285
Ravi ja psüühika	288
Mis ametid mul kõik on olnd	295
Sõit Toptsõ linna	306
Maga kiiremini	310
Südame asemel kivi	315

	Haiguslugu	319
	Ohtlikud suhted	325
	Suurlinna tuled	330
	Lugupidamisest inimeste vastu	335
	Puldanportfell	340
	Õpetlik lugu	347
	Head uut aastat!	351
	Peied	354
	Säh sulle pojakest	358
	Õine vahejuhtum	362
8	Kuritöö ja karistus	367
	Kuritöö ja karistus	369
	Erinevad tõed	389
	Ragulka	391
	Katsumine	395
	Kaks kirja	399
	Kolm lugu sõdurijuttude sarjast	403
	Kaks lugu partisanijuttude sarjast	409
	Leidis, mida otsis	417
	Päevapilt	421
	Fokin-Mokin	426
	Ahvi seiklused	429
	Erinevad tõed	438
	Saunas	444

**NAZAR ILJITŠ
HÄRRA SINEBRJUHHOVI
JUTUSTUSED**

EESSÕNA*

Mina olen seda sorti mees, et võin kõik ... Kui tahad, võin maad harida kõikse viimasema tehnika sõna järgi, kui tahad, võin üksta-puha mis käsitööd teha, kõik käib minu käes kui käkitegu.

Mis puutub aga vaimlisse tegevusse, kas mõni lugu rääkida või mõni peenikene asi jutti ajada, siis palun väga: see kukub mul isegi hästi libedasti ja suurepäraliselt välja.

Ma mäletan, et ma olen isegi inimesi terveks teind.

Elas kord üks mölder. Ja kas sa oskad ette kujutada, mis tõi mehel oli – kahepoolsed! No selle möldri ma tegingi terveks. Aga kudas tegin? Usu või ära usu, vaatasin ainult korraks mehele otsa. Vaatasin otsa ja ütlesin: jah, sul on kahepoolsed, aga ära sa sellepärast endale peavalu tee ja verest välja löö, see tõi pole elukardetav ja ma ütlen sulle isegi suu sisse – see on tühine lastehaigus.

Ja mis sai? Mölder hakkas sellest ajast peale kosuma ja juurde võtma, ainult et edaspidi läks tal elu vussi ja ta lõpetas kurvalt ...

* Eessõna ja jutustused on N. I. Sinebrjuhovi suust üles tähendanud kirjanik M. Z. aprillis 1921. aastal. – *Autori märkus.*

Mind on väga paljud imeks pand. Instruktor Rõlo, kui ta alles linna miilitsas oli, pani kohe väga imeks. Juhtus vahel, et tuleb minu juurde, noh nii, nigu oma südamesõbra juurde, ja küsib:

„Kuule, Nazar Iljits seltsimees Sinebrjuhkov, ega sul ei juhtu leiba laialt olema?”

Mina näituseks annan talle leiba, tema aga, ma mäletan, istub laua taha, mugib ja matsutab, laiutab käsi ja ütleb:

„Kaen sind, isand Sinebrjuhkov, ega leia sõnu. Ihukarvad tõusevad püsti, kui mõtlen, misuke inime sa küll oled. Sa vist saaksid isegi riigi juhtimisega hakkama.”

He-he-hee, tore sell oli see instruktor Rõlo, muhe mees.

Vahel hakkab painama, käib peale nagu uni: räägi temale mõni põnev lugu. Noh, mina muidugi räägin.

Ainult et riigi juhtimine põle mul küll ealeski pähe tulnd. Ma ütlen ausalt, kooliharidust mul põle, täitsa kodukasvand. Aga talumajapidamises olen ma kuldaväärt mees. Talumajapidamises olen ma väga kasulik ja asjatundlik.

Seda talupoegade värki ma tunnen läbi ja lõhki! Mul pruugib ainult korraks pilk peale visata, kui kõik on klaar.

Ainult et minu elu on teise kanti keerand.

Praegu, kus ma peaksin elama, nagu süda lustib, kollan ma kõikisugu kolkaid mööda nagu mõni kaltsukorjaja, justku püha Maria Egiptimaalt.

Ain't et ma ei tee endale sellest peavalu. Näh, käisin alles just kodumail, ja nii ta on – talumajapidamine ei tõmba enam oma poole.

Mis elu see on? Vaesus, totrus ja väga mahajäänd tehnika.

Võtame või saapad.

Mul olid saapad, ega ma ütle, ja püksid olid, isegi väga head püksid. Ja kas te oskate ette kujutada, ära kõdunesid ... aamen ... igavesest ajast igavesti, omaenese majas kõdunesid ära.

Neid saapaid ma kandsin tervelt kaksteist aastat, ma ütlen ausalt – kandsin käes. Nagu vähegi märg või vihmane oli, võtsin jalast ära ja latsutasin läbi pori ... Hoidsin saapaid.

Aga ära kõdunesid ...

Mis ma nüüd peale hakkan? Ilma saabasteta ma olen kutu.

Saksa sõjas anti mulle kamassid ja kedrid – lausa totrus. Hale oli neid vaadata. Nüüd näituseks aga võtaks küll. Aitüma, ehk läheb sõjaks, antakse jälle kamassid jalga. Kuigi vaevalt küll, minu aasta-käik on mängust väljas ja minu asi on selles suhtes räbal.

Ja kõik tuleb ilmtingimata vaesusest ja väga mahajäänd tehnikast.

Minu lood aga on igal juhul elust võetud ja kõik on sulatõsi.

1921

LUGU KÕRGEMAST SELTSKONNAST

1
4

Minu nimi pakub vähe huvi, seda jah: Sinebrjuhhov, Nazar Iljitš.

Ja minust endast ei tasu ka juttu teha, ma olen isegi väga kõrvaline inime elus. Aga ometi juhtus minuga kõrgemas seltskonnas üks põnev lugu ja sealtpeale hakkas minu elu igasse kanti vilti vedama, ütleme – valgub läbi sõrmede nigu vesi pihust, ja põlegi teda enamb.

Eks ma ole vangipõlve ja surmahirmu ja kõiksugu sigadusi tunda saand ... Kõik ikka selle loo pärast kõrgemas seltskonnas.

Oli mul üks südamesõber. Hirmus haritud mees, ütlen ausalt – suurte vaimuannetega inime. Oli kammerdiineri aukraadis mitmel pool väljamaal käind ja mine tea, mõistis ehk koguniste prantsuskeelt ja oli ehk väljamaa viskitki joond, aga ise ei olnd ta, nigu minagi, midagi muud kui jalaväepolgu kaardiväereamees.

Saksa väeliinil, kui me blindaažis kõssitasime, jutustas ta tihti-peale kole põnevaid juhtumisi elust ja kõiksugu imeasju ajaloost.

Mina õppisin tema käest väga palju. Aitüma! Tänu temale sain palju asju teada ja jõudsin välja sinnamaani, kus minuga tehti kõiksugu sigadusi, aga südame poolest ei anna ma tänase päevani alla.

Ma tean: Pippin Lühike ... Saan näituseks mõne mehega kokku ja küsin tema käest: ütle, kes on Pippin Lühike?

Ja jalamaid loen välja kogu inimese hariduse nigu pihupesa pealt. Ainult et lugu ei seisa selles.

See oli ... kui palju see oligi? ... aastat neli tagasi. Kutsub roodu-ülem, aukraadi poolest kaardiväeporutšik ja teie vürstlik hiilgus, mu oma juurde. Ei või laita, hea mees oli.

Kutsub oma juurde ja seletab, et nii ja naa, et ma pean sinust, Nazar, väga lugu, et sa oled täitsa vahva poiss. Ütleb, et tee mulle veel üks teene.

Et veebruarirevolutsioon on toimund, et isa on juba vanavõitu ja mina olen kohe suures mures kinnisvara pärast. Et sõida meile koju vana vürsti juurde ja anna talle edasi näed see kiri, otse tema enda kätte, ja oota ära, mis ta kostab. Minu abikaasale aga, ütleb, imeilusale pohlatarile Viktoria Kazimirovnale, anna edasi kõige palavamad tervitused ja rahusta teda, kuda ainult oskad. Et aja jumala pärast kõik joonde, mina aga kingin sulle kenakese summa raha ja lasen su enne aega puhkusele.

Mina vastu:

„Heakene küll, teie vürstlik hiilgus, aitüma lubaduste eest, mis võimalik, õiendan ära.”

Endal aga süda justku tule sees, arutan, et kuda see asi joonde ajada. Et kange himu on ju puhkust saada ja kõva raha ka.

Teie vürstlik hiilgus oli minuga väga mestis. Ta oli akand minust lugu pidama päris tühise asja pärast. Mina muidugi esinesin nagu kangelane. See on tõsi.

Seisan ükskord Saksa väeliinil täitsa rahumeeli vürsti blindaaži ees postil, teie vürstlik hiilgus aga prassib sõpradega. Ma mäletan, et kambas oli ka üks halastajaõde.

No muidugi: kirgede mäng ja ohjeldamata orgia ... Teie vürstlik hiilgus on lakku täis, ajab laulujoru.

Mina seisan. Kui äkitselt kuulen: eesliini kaevikutes miski lärm. Kohe kõva lärm, sakslane aga, jumal paraku, on vait nagu sukk, ja siis järsku puhub mulle justku atmosfääri lõhna ninasse.

Oh sa tont, mõtlen, sa sindrima ... Gaas!

Ja tuuleõhk, sihuke õrn, puhub meie, venelaste poole.

Mina võtan külma rahuga Zelinski maske, selle kummist, ja kargan blindaaži ...

Karjun, et nii ja naa, et teie vürstlik hiilgus, hingake läbi maske – gaas!

Eks punkris läks lahti õudseks madinaks.

Halastajaõde kukkus plärtsti pikali, jäigi maha justku kärvand konn.

Mina tirisin teie vürstliku hiilguse välja, tegin väikse lõkke üles, nagu määrustik nõuab.

Panin põlema ... Ise oleme pikali, ei iitsatagi ... Mis saab ... Hingame.

Gaas aga ... Sakslane on kaval nagu madu, aga eks meiegi, jumal paraku, ole peenikesed poisid: gaasil põle võimu tule peale alla langeda.

Gaas keerab küll siia, küll sinna, otsib meid ... Muudku ronib külje pealt ja ülevalt, ronib justku pilv, nuhutab justku koer ...

Meie muudku oleme kõhuli ja hingame läbi maske ...

Nigu gaas oli üle läind, vaatame ringi – elus.

Teie vürstlik hiilgus ainult oksendas väheke, kargas jalule, pigistab minu kätt, ise vaimustust täis.

„Nüidsest peale,” ütleb, „oled sina, Nazar, mulle sama hea kui esimene inime ilma peal. Tee mulle seda rõemu ja tule mulle tentsikuks. Mina tahan sind hoida ja kaitsta.”

Ilus on. Elasime temaga koos ühtepuhku aasta otsa lausa suurepäraliselt.

Ja siis juhtuski, et teie hiilgus saatis mind kodukanti.

Panin oma kila-kola kokku. Ise arutan, et täidan kõik mis käs-
tud ja siis pörutan kodu. Mul kodus, jumal paraku, noorepoolne
naine ja pisike poisikonn. Mõtlen, küll oleks põnev näha.

Ja asusingi teele.

Heakene küll, jõudsin Smolenski linna ja sealt õnnekombel
aurulaeva peal vana vürsti kodupaika.

Lähem ja vahin mõnuga ringi. Imeilus vürsti häärber ja kole nal-
jakas silt, ma mäletan, villa „Pillerkaar”.

Mina küsima: kas siin elabki vana teie vürstlik hiilgus? Et mina
tulen tegevast armeest ja pean väga hädalise asja pärast ise oma
käega kirja üle andma. Ühelt vanamoorilt küsisin.

Vanamoor ütleb:

„Näedsa, ütleb, vana vürst kõnnib omaette kurval meel mõöda
teed.”

Jumal paraku: kõnnibki teie hiilgus mõöda pargiteed.

Vaatan, väljanägemise poolest pole laita – aukandja, hiilgav
vürst ja parun. Vägev habe ja pakid jumala valged. Ise küll üpris
vana juba, aga näha, et kõva tervisega.

Astun ligi. Kannan kroonu kombel ette. Et nii ja naa, et
Veebruarirevolutsioon on nii-ütelda toimund, et teie olete juba
vanavõitu ja et noorel tema vürstlikul hiilgusel on hirmus suur
mure liikumata varanduse pärast. Ütlen, et ise on ta elus ja terve ja
tahab teada, kuida elab tema noor abikaasa, ilus pohlatar Viktoria
Kazimirovna.

Siis andsin ka salajase kirja üle.

Vana vürst lugemise kirja läbi ja ütles, et kallis Nazar, tule lähme
sisse. Et tema on praegalt koledasti endast väljas ... Aga esiotsa,
puhtast südamest, säh võta rubla.

Siis tuli tuppa ka noor abikaasa Viktoria Kazimirovna, lapsuke
süles, ja tegi ennast mulle tuttavaks.

See oli tal poisike, alles rinnalaps.